

**VIITE: KIRJALLINEN LAUSUNTOPYYNTÖ 11.11.2022****HE 245 / 2022 vp, Hallituksen esitys eduskunnalle lääkehuollon kustannustehokkuuden parantamista koskevaksi lainsäädännöksi**

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle lääkehuollon kustannustehokkuuden parantamista koskevaksi lainsäädännöksi. Kiitän pienen apteekin apteekkarina mahdollisuudesta lausua ehdotuksesta, jonka tarkoituksena on saavuttaa säästöjä lääkekorvausten valtionosuudessa vanhustenhuollon sitovan hoitajamitoituksen rahoittamiseksi.

Suomen Apteekkariliitto on toimittanut laajemman lausunnon esityskokonaisuudesta, ja tuon tässä yhteydessä esiin muutamien yleisten huomioiden ohella esityksen vaikutukset pienempien apteekkien toimintaan ja toimintaedellytyksiin. Hallituksen tavoite sitovan hoitajamitoituksen asettamisesta on tärkeä. Kuten Suomen Apteekkariliitto on tuonut esiin lausuntokierroksen aikana, hoitajamitoituksen rahoittaminen on mahdollista toteuttaa ilman ei-toivottavia vaikutuksia alueellisen lääkehuollon toteuttamiseen.

Hallituksen esitysluonnoksen suurin ongelma oli se, että ylimitoitettut leikkaukset apteekkien talouteen kohdistuvat väistämättä apteekkien henkilöstöön ja apteekkien palvelutasoon. Säästöjen nettovaikutus julkiseen talouteen on näin ollen pieni, jopa negatiivinen, jos säästöt apteekkien talouteen heikentävät apteekkien mahdollisuutta tehdä työtä muun terveydenhuollon tukena. Vaikka hallitus on ottanut esityksessään eduskunnalle huomioon lausuntokierroksen palautteen ja korjannut esitystään, kyseessä on yhä historiallisen suuret apteekkien talouteen kohdistuvat yli 39 miljoonan euron lääketaksaleikkaukset.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle on myönteistä suhteessa lausuntokierroksella olleeseen esitykseen, että reseptilääketaksan leikkausta on kohtuullistettu ja niin sanottujen kalliiden lääkkeiden negatiiviseen myyntikatteeseen liittyvä ongelma on ratkaisu apteekkiveroon tehdyllä muutoksella: tukkuhinnaltaan yli 1500 euron lääkkeiden myynti on vapautettu apteekkiveron piiristä. Apteekkiveroon tehty korjaus tasaa lääketaksaleikkauksen vaikutusta koko apteekkiyritysten talouteen siten, että kokonaisleikkaukset ovat noin 20 miljoonaa euroa.

Säästöjen vaikutusta apteekkien talouteen vaikeuttaa se, että apteekki ei voi monista muista toimialoista poiketen viedä kustannusten nousua lääkkeiden hintoihin. Inflaation ja lääketaksaleikkauksen yhdistelmä on näin ollen erityisten haastava niille pienille apteekkeille, joiden toimintaedellytyksiin apteekkiveron kompensatio ei käytännössä vaikuta myynnin rakenteen ja/tai liikevaihtorajan rajan vuoksi. Alle 872 000 euron liikevaihdon alle jäävät apteekit eivät maksa apteekkiveroa lainkaan, joten ne eivät myöskään hyödy apteekkiveron alennuksesta, mutta kärsivät lääketaksan leikkauksesta sekä inflaatiosta.

Apteekkiveron muutos on kokonaisuudessaan merkittävä parannus kokonaisesitykseen, mutta samalla on todettava, että se auttaa eniten kaikkein suurimpia apteekkejä, ja esityksen isoimmat negatiiviset kohdistuvat pienempiin apteekkeihin. Apteekkariliiton alustavien laskelmien mukaan arviolta noin 20 apteekkia on ajautumassa tilanteeseen, jossa niiden toimintaedellytykset ovat vakavasti vaarantuneet.

Pienten apteekkien ohessa hallituksen esitys vaikeuttaa pienten sivuapteekkien toimintaedellytyksiä, jotka ovat olleet tärkeitä palveluverkoston täydentäjiä siellä, missä apteekkitoiminnan edellytykset ovat muuten heikentyneet. Kuluneena syksynä kolme sivuapteekkia jäi jo ilman päteviä hakijoita. Taustalla on ollut huoli apteekkihenkilöstön jaksamisesta, kun lääkemyynnin katteet ovat laskeneet samalla kun velvoitteet ovat lisääntyneet sekä pelko tulevasta toiminnallisten ja taloudellisten edellytysten heikentymisestä.

Vaikka hallitus on kohtuullistanut apteekkeihin kohdistuvaa euromääräisestä säästöesitystään, esitetyt säästöt tulevat toteutuessaan vaikuttamaan etenkin pienempien apteekkien mahdollisuuteen antaa laadukasta lääkeneuvontaa. Pienempien apteekkien osalta on vaikeaa välttää henkilöstövähennyksiä, jotka puolestaan heikentävät asiakkaiden saamaa neuvonnan ja ohjauksen määrää.

Apteekit ovat tähän asti olleet matalan kynnyksen maksuton terveyspalvelu, jossa aikaa varaamatta ratkotaan asiakkaiden terveysongelmia. On selvää, että toimintaedellytysten heikentyessä palveluja joudutaan tehostamaan ja apteekkien yhteiskunnalle tuottama lisäarvo laskee. Apteekkien saavutettavuus ja palvelujen saatavuus tulee lääkesäästöjen myötä heikkenemään ja apteekkien kyky vähentää kuormitusta ja kustannuksia muualla terveydenhuollossa heikkenee.

Hallituksen tekemät parannukset alkuperäiseen esitykseen mahdollistavat maankattavan lähipalvelujärjestelmän jatkumisen, mutta säästöjen suurimpien negatiivisten vaikutusten kohdistuminen pienimpiin apteekkeihin korostaa tarvetta laajemmalle apteekkitalouden uudistamiselle. Apteekkariliitto on esittänyt vuonna 2020 kokonaisesityksen, jonka avulla kaikkien reseptilääkkeiden hintoja on mahdollista alentaa, valtion lääkekorvauskustannusten kasvu taittaa sekä apteekkien välisiä koko- ja kannattavuuseroja kaventaa.

Koen tärkeäksi tuoda sosiaali- ja terveysvaliokunnan tietoon, että yksityisten asiakkaiden palvelun ohella apteekit hoitavat yhä enenevässä määrin hoivakotien ja kotihoidon asiakkaiden lääkkeenjakoja koneellisen annosjakelun avulla. Tämä palvelu säästää merkittävästi hoitohenkilökunnan työtä.

Aloitimme Runosmäessä vuosi sitten yhteistyön Turun kaupungin kanssa ja toimitamme lääkkeit annosjaeltuina pusseina läheisiin vanhuskeskuksiin sekä kotihoidon asukkaille. Tämä palvelu säästää Turun kaupungin hoitajien työtä huomattavasti, kun lääkejakelu tehdään apteekin toimesta. Hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa ei luultavasti ole otettu huomioon, mitä tapahtuisi, jos annosjakelua tekevän apteekin toimintaedellytykset heikkenisivät. Apteekit tekevät työtä alueensa lääkehuollon hoitamiseksi, eikä se ole pelkkää lääkejakelua. Annosjakelupalvelu ei myöskään ole pelkkää lääkkeenjakoja, vaan se sisältää lääkityksen arviointia sekä reseptiasioita huolehtimisen. Annosjakelun tuottaminen on apteekille työlästä ja jos henkilökuntaa joudutaan vähentämään, moni apteekki joutuu todennäköisesti luopumaan palvelun tarjoamisesta resurssipulan vuoksi. Apteekkien toimintaedellytyksien heikentäminen esityksen mukaisella päätöksellä lisää muun terveydenhuollon kuormaa. Mielestäni asioiden vaikuttavuutta pitäisi tutkia tarkemmin ennen esitetyn kaltaisia suuria muutoksia.

On selvää, että apteekit pystyvät vastaamaan niiden vastuulle annetuista tehtävistä vain, jos apteekkien toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset ovat kunnossa. Kun apteekkien toimintakyky varmistetaan, apteekit pystyvät myös tuottamaan enemmän lisäarvoa ja kustannustehokkuutta yhteiskunnalle. Hallituksen esitykseen sisältyvä biologisten lääkkeiden ja astmalääkkeiden lääkevaihto on hyvä ja kannatettava esimerkki siitä, miten apteekkien tekemän työn avulla on mahdollista saavuttaa kymmenien miljoonien eurojen säästöt yhteiskunnalle. Apteekit palvelevat jo nyt yli 60 miljoonaa asiakasta vuosittain, ja apteekkien neuvonta- ja ohjaustyö säästää yleislääkäri- ja päivystyskäyntien sekä lääkemääräysten vähentymisen ansiosta liki miljardia euroa muun terveydenhuollon kustannuksia.

Kunnioittavasti,

Lenita Jokinen  
apteekkari  
farmasian tohtori  
Turun 21. Runosmäen Apteekki